

AFGØRELSE | FORSYNINGSTILSYNET 7. SEPTEMBER 2018

7. september 2018
Ret & Administration
18/01047, 18/07785,
18/10794
LULI

GODKENDELSE AF FÆLLES FORSLAG FOR DET SYNKRONE OM- RÅDE NORDEN TIL FASTLÆGGELSE AF LFC-KONTROLBLOKKE

1. Energinet har den 6. juli 2018 anmeldt et ændret fælles forslag til fastlæggelsen af LFC-kontrolblokke i det synkrone område Norden til Forsyningstilsynet med henblik på godkendelse.
2. I denne sag, tages der stilling til Energinets ændrede fælles forslag til fastlæggelsen af LFC-kontrolblokke i det synkrone område Norden.

AFGØRELSE

3. På baggrund af nedenstående begrundelse træffer Forsyningstilsynet (FSTS) afgørelse om at godkende Energinets ændrede fælles forslag for det synkrone område Norden til fastlæggelse af en LFC-kontrolblok, i henhold til Kommissionens forordning (EU) 2017/1485 af 2. august 2017 om fastsættelse af retningslinjer for drift af elektricitetstransmissionssystemer (SO GL), artikel 7, stk. 1, jf. artikel 6, stk. 3, litra g, sml. artikel 141, stk. 2.
4. Energinet skal herefter offentliggøre det godkendte LFC-blokkforslag på internettet, jf. SO GL art. 8, stk. 1.

BEGRUNDELSE

SAGSFREMSTILLING

BAGGRUND

5. Forsyningstilsynet modtog ved mail fra Energinet d. 20. april 2018 *fælles forslag for det synkrone område Norden til fastlæggelse af LFC-kontrolblokke* (herefter: LFC-blokkforslaget) dateret 19. april 2018.
6. Energinet har sendt sin anmeldelse til FSTS som led i Energinets rolle som Transmissionssystemoperatør (TSO) for det danske elsystem.
7. Som bilag til anmeldelsen er fremsendt følgebrev samt dokumentet "explanatory document".
8. Den oprindelige anmeldelsesfrist var 14. januar 2018, jf. SO GL art. 141, stk. 2, men da TSO'erne ikke kunne blive enige om et forslag, fik de ikke leveret anmeldelsen til tiden, men alene meddelelse om det manglende forslag

FORSYNINGSTILSYNET
Carl Jacobsens Vej 35
2500 Valby

Tlf. 4171 5400
post@forsyningstilsynet.dk
www.forsyningstilsynet.dk

9. Der kræves således enstemmighed mellem TSO'erne, da den berørte region består af højst fem medlemsstater, jf. art. 5 stk. 7, hvorfor ACER og EU-Kommissionen blev involveret i processen, jf. art. 5, stk. 9.

10. Meldingen fra EU-Kommissionen var, at man helst så, at problemet blev løst af TSO'erne og de regulerende myndigheder og meddelte over for TSO'erne, at et endeligt LFC-blokforslag skulle anmeldes senest ultimo april 2018. Dette endelige forslag blev som nævnt anmeldt 20. april 2018.

11. Som følge af problemer med forslaget fremsatte FSTS og de øvrige nordiske regulerende myndigheder d. 28. juni 2018 en ændringsanmodning (RfA) i overensstemmelse med SO GL art. 7, stk. 1. RfA'en blev koordineret med de øvrige regulerende myndigheder i det synkrone område Norden. Dvs. Ei fra Sverige, EV fra Finland, Energimyndigheten fra Åland og NVE fra Norge, jf. SO GL art. 7, stk. 1, smh. art. 5, stk. 1.

12. På den baggrund anmeldte Energinet d. 6. juli 2018, et ændret LFC-blokforslag dateret 5. juli, jf. SO GL art. 7, stk. 1.

13. De væsentligste ændringer bestod i en geografisk præcisering af anvendelsesområdet for LFC-kontrolblokken samt præcisering af benævnelsen af de relevante TSO'er, der havde udarbejdet forslaget. Derudover var der uklarhed om en formulering vedr. netværkselementer, der gjorde det uklart, hvorvidt disse kunne være omfattet af mere end én LFC-blok, ét LFC-område og ét overvågningsområde i strid med art. 141, stk. 2. Således blev ordet "eller" rettet til "og".

14. LFC-blokforslaget skal i fællesskab udarbejdes af alle TSO'er i det synkrone område Norden, jf. SO GL artikel 141, stk. 2 og artikel 70, stk. 1. Af det ændrede forslag fremgår, at det er udarbejdet af alle TSO'er i det synkrone område Norden.

15. Det anmeldte forslag skal i fællesskab godkendes af alle regulerende myndigheder i den berørte region, jf. SO GL artikel 6, stk. 3, litra g).

16. Eftersom godkendelsen af LFC-blokforslaget kræver, at mere end én regulerende myndighed træffer en afgørelse, er det i medfør af SO GL artikel 6, stk. 7, 1. pkt., pålagt de kompetente regulerende myndigheder at rådføre sig med hinanden, og koordinere og samarbejde med henblik på at nå til enighed.

17. FSTS deltager i Nordic Regulators (NordREG), hvor det fremsatte forslag har været behandlet mellem alle de regulerende myndigheder i Norden.

18. FSTS deltager endvidere i Agency for the Cooperation of Energy Regulators (ACER), der som relevant EU-myndighed, ligeledes har fulgt processen for dette forslag.

19. Alle regulerende myndigheder i Norden er nået til enighed om at godkende det fremsendte forslag. Dette er dokumenteret i et såkaldt "Position paper", der er vedhæftet som bilag til denne afgørelse.

20. I henhold til SO GL Artikel 6, stk. 7. 3. pkt., har de regulerende myndigheder som udgangspunkt seks måneder fra den sidste myndigheds modtagelse af forslaget, til at

træffe afgørelse. Da der imidlertid blev udstedt en RfA, er fristen 2 måneder fra den sidste regulerende myndigheds modtagelse af det ændrede forslag.

21. Sidste regulerende myndighed modtog forslaget fra dennes respektive TSO den 10. juli. Fristen for FSTS' afgørelse er således den 10. september

22. Den samlede ændringsanmodning fra FSTS og de øvrige nordiske regulerende myndigheder samt de to anmeldte LFC-bloksforslag med bilag er vedlagt denne afgørelse som bilag.

LFC-BLOKFORSLAGET

23. Det anmeldte og senere ændrede forslag vedrører den geografiske opdeling af det synkrone område Norden i hhv. LFC-kontrolblokke, LFC-kontrolområder samt overvågningsområder. Opdelingen udgør en del af strukturen for procesansvar.

24. Det synkrone område Norden omfatter Sverige, Finland, Norge og Østdanmark (også benævnt DK2). Ved Østdanmark forstås her Danmark øst for Storebælt. Vestdanmark (DK1) er derimod en del af det Kontinentaleuropæiske synkrone område og er derfor ikke omfattet af denne afgørelse om LFC-bloksforslaget for Norden.

25. Ændringsforslaget er ligesom det oprindelige forslag, koordineret mellem de nordiske TSO'er, i henhold til SO GL art. 7, stk. 1, jf. art. 5, stk. 2. Dvs. Svenska Kraftnät - Sverige, Fingrid - Finland, Stattnet - Norge, Kraftnät Åland og Energinet.

26. På baggrund af EU-Kommissionens udtalelser om at tredjelande ikke må indgå i LFC-bloksforslagene, der blev præsenteret på et ACER-møde i marts 2018, deltager Stattnet og NVE i LFC-bloksforslaget på lige vilkår med EU-medlemsstaternes regulerende myndigheder og TSO'er, da de er medlem af EØS, til trods for, at Norge af samme grund, følger en forsinket implementeringsplan for SO GL.

27. LFC-bloksforslaget skal anvendes som baggrund for driftsaftalerne for det synkrone område og LFC-kontrolblokken, hvori der bl.a. fastsættes procedurer for lastfrekvensregulering og struktur for procesansvar, afhængigt af om man er på LFC-kontrolblok-, LFC-område- eller overvågningsområde-niveau.

28. Det følger endvidere af SO GL betragtning nr. 12, at last-frekvensreguleringen er *"en af de vigtigste processer for at opnå driftssikkerhed med et højt niveau af pålidelighed og kvalitet er last- frekvensregulering.*

29. I forslagets indledende betragtninger nr. 6-12 beskrives forslagets betydning for målene i SO GL, der fremgår af SO GL art. 4, stk. 1.

30. Art. 3, stk. 2 i LFC-bloksforslaget indeholder en definition/fastsættelse af den nordiske LFC-kontrolblok som svarende til det synkrone område Norden. I tilknytning hertil er LFC-kontrolområder defineret som svarende til budzonerne og overvågningsområder er legeledes defineret som svarende til budzonerne (i det synkrone område Norden).

31. Netværkselementer er endvidere defineret i forslagets art. 3, stk. 3, som tilhørende den LFC-blok, det LFC-område samt det overvågningsområde, hvor det geografiske

målepunkt for det pågældende element er aftalt mellem TSO'erne at skulle være lokaliseret.

32. Endvidere fastsætter forslaget art. 4, at forslaget træder i kraft umiddelbart efter den regulerende myndigheds godkendelse. Her fremgår det desuden, at forslaget skal implementeres, når driftsaftalerne for det synkrone område, LFC-kontrolblokken og LFC-kontrolområdet er indgået og implementeret, jf. SO GL art. 118-120.

33. Implementeringsplanen hænger sammen med art. 141, stk. 7-10, der netop fastsætter at bl.a. ansvarsfordelingen mellem TSO'erne på forskellige niveauer, skal fastlægges i de nævnte driftsaftaler.

HØRING

34. Ved udarbejdelsen af LFC-bloksforslaget har ENTSO-E på vegne af de nordiske TSO'er, i henhold til SO GL art. 11, foretaget høring over forslaget i perioden 9. marts til 9. april 2018.

35. Høringen har fundet sted på ENTSO-E hjemmeside¹.

36. TSO'erne modtog i alt fire høringssvar fra Fortum Oyj, Kemijoki Oy, Nordenergi og SKGS.

37. Høringssvarene udtrykker i høj grad opbakning til LFC-bloksforslaget og indeholder ikke deciderede ændringsforslag el.lign. Høringssvarene har derfor ikke givet TSO'erne anledning til at foretage ændringer.

38. TSO'erne har informeret om høringssvarene og vedlagt dem i et explanatory document, der var bilag til anmeldelsen af 20. april 2018 i overensstemmelse med SO GL art. 11, stk. 3. Explanatory document er vedlagt denne afgørelse som bilag.

39. I umiddelbar forlængelse af Energinets anmeldelse d. 20. april 2018, sendte FSTS forslaget i høring på FSTS' hjemmeside.

40. Dette skete d. 20. april 2018, med frist for bemærkninger d. 7. maj.

41. FSTS modtog et enkelt høringssvar fra Energifyn, der dog alene vedrørte lidt forvirring i Energinets høringsbrev, om den Nordiske del af Danmark benævnes DK1 eller DK2 samt en fejl i figur 3 i explanatory document, hvor Fyn er placeret i det synkrone område Norden.

42. FSTS orienterede Energinet om denne fejl, men bemærkningerne har ikke i øvrigt givet anledning til ændringer, da de regulerende myndigheder alene godkender selve LFC-bloksforslaget og ikke øvrige bilag såsom explanatory document.

¹ <https://consultations.entsoe.eu/markets/common-proposal-for-determination-of-the-lfc-block/>

RETSGRUNDLAG

43. Følgende bestemmelser indgår i vurdering af sagen: SO GL artikel 2, 3, 4, 5, 6, 7, 11, og 141 og betragtning nr. 12. Retsgrundlaget er gengivet i bilag 1 til denne afgørelse.

VURDERING

FORMELLE KRAV

44. Forsyningstilsynet lægger vægt på, at EU-Kommissionen har været vidende om, at det oprindelige LFC-blokkforslag først er anmeldt 20. april 2018 og at EU-Kommissionen i den anledning ikke har taget skridt til foranstaltninger, som forudsat i SO GL art. 5, stk. 9, hvorfor fristoverskridelsen ikke i sig selv kan medføre at forslaget ikke kan godkendes. Således må forslaget behandles, som om det var modtaget rettidigt.

45. Fristen for fremsendelse af det ændrede lfc-blokkforslag på baggrund af RfA, fremsendt 28. juni, var 2 måneder og dermed 28. august 2018.

46. Det ændrede forslag, dateret 5. juli 2018, blev modtaget af den sidste regulator 10. juli 2018 og dermed rettidigt.

47. Det følger af SO GL art. 6, stk. 6, at et anmeldt forslag, skal indeholde en beskrivelse af forslagets forventede betydning for målene i forordningen, ligesom det skal indeholde et forslag til tidrammen for gennemførelsen.

48. FSTS vurderer, at beskrivelserne i LFC-blokkforslagets indledende betragtninger nr. 6-12 samt art. 4 lever op til kravene i SO GL art. 6, stk. 6.

49. FSTS lægger her vægt på, at der er tale om en særdeles grundig beskrivelse af sammenhængen mellem det forholdsvist enkle forslag og SO GL's formål. Endvidere er implementeringsplanen tilstrækkelig præcis, da frister for driftsaftalerne følger af forordningen.

50. I medfør af SO GL artikel 11, stk. 1-3 skal høring været foretaget i en periode på mindst en måned, på regionalt plan, inden forslaget fremlægges til godkendelse for de regulerende myndigheder. Endvidere skal forslaget vedlægges en solid begrundelse for at indarbejde eller ikke at indarbejde interesseparterers synspunkter, der er fremkommet i forbindelse med høringen.

51. Før anmeldelse til FSTS har det fremsatte forslag været i høring fra den 9. marts 2018 til den 9. april 2018 via ENTSO-E's hjemmeside. FSTS bemærker, at interesseparterne, herunder DSO'er, herved har haft mulighed for at fremkomme med synspunkter. Sammenholdt med dokumentet "explanatory document" vurderer FSTS, at det fremsatte forslag opfylder betingelserne i SO GL artikel 4, stk. 2, litra f og art. 11 stk. 1-3.

52. FSTS vurderer endvidere, at betingelserne i SO GL artikel 11, stk. 3, er opfyldt, ved den skete høring via ENTSO-E hjemmeside, samt vedlagte dokument "explanatory document".

53. FSTS har ved sin deltagelse i NordREG rådført, samarbejdet og koordineret med de øvrige kompetente regulerende myndigheder i det synkrone område Norden, med henblik på at opnå enighed om godkendelse af den fremsendte anmeldelse, jf. SO GL art. 6, stk. 7. De berørte regulerende myndigheder er nået til enighed om at godkende det fremsendte forslag i et fælles "position paper", der er vedlagt som bilag.

54. Det er på baggrund af ovenstående, FSTS' vurdering, at det anmeldte forslag vedrørende fastlæggelse af LFC-kontrolblokke i det synkrone område Norden opfylder alle formelle krav i henhold til SO GL.

MATERIELLE KRAV

55. Det fremsatte forslag er udarbejdet af alle TSO'er i det synkrone område Norden. Det er FSTS' vurdering, at forslaget på denne baggrund respekterer det ansvar, der er pålagt TSO'erne, med henblik på at sikre systemsikkerheden, jf. SO GL art. 4, stk. 2, litra e).

56. Det er FSTS' vurdering, at forslaget endvidere opfylder kravene i SO GL art. 4, stk. 2 til proportionalitet, ikke-diskrimination og gennemsigtighed, ved for det første at være sendt i høring af TSO'erne fra den 9. marts 2018 til den 9. april 2018, og ved for det andet at fastsætte TSO'ernes rettigheder og forpligtelser med den fornødne sikkerhed, således at der ikke overlades et ikke-proportionalt skøn til TSO'en.

57. Ved vurderingen af gennemsigtighed, proportionalitet og ikke-diskrimination har FSTS endvidere lagt vægt på, at der ikke i forbindelse med hverken den af TSO'erne eller den af FSTS foretagne høring, er fremkommet høringssvar, der har givet anledning til ændringer, ligesom flere bemærkninger har været til støtte for forslaget.

58. Det fremsatte forslag findes desuden at være nødvendigt og egnet til at opfylde formålet med LFC-kontrolblokkens fastlæggelse. FSTS lægger vægt på, at det overordnede formål med LFC-kontrolblokken er, at opretholde driftssikkerheden, kvaliteten og stabiliteten inden for det sammenkoblede transmissionssystem, fastlægge processer og struktur for lastfrekvensregulering og herved understøtte det indre marked for elektricitets effektive funktion og fremme integrationen af vedvarende energikilder.

59. Det er endvidere FSTS' vurdering, at det fremsatte forslag opfylder princippet om optimering mellem den højeste samlede effektivitet og de laveste samlede omkostninger for alle involverede parter, idet forslaget alene fastlægger én LFC-kontrolblok i Norden, og at dette er det mest effektive for at opfylde formålet med fastlæggelsen af LFC-kontrolblokken. Alternativet med flere blokke ville blive meget dyrt.

60. I henhold til SO GL art.141, stk. 2, litra a)-d) skal forslaget som det centrale, overholde krav om, at et overvågningsområde svarer til et eller en del af et LFC-kontrolområde, der svarer til en eller en del af en LFC-kontrolblok, der igen svarer til et eller en del af et synkront område.

61. FSTS har ved vurderingen lagt vægt på, at forslagens artikel 3, stk. 2, sammenholdt med "explanatory document", klart beskriver opdelingen af det synkrone område Norden i én LFC-kontrolblok, der består af i alt 11 LFC-kontrolområder og overvågningsområder geografisk svarer til budzonerne (5 i Norge, 4 i Sverige, 1 i Finland og 1 i Danmark).

62. Endvidere lægges der vægt på, at der i det ændrede forslags art. 3, stk. 3, ikke længere er tvivl om, at netværkselementer kun kan være en del af et overvågningsområde, et LFC-kontrolområde og en LFC-kontrolblok.

63. Det er derfor FSTS vurdering, at de omtalte artikler er egnede til at skabe den fornødne gennemsigtighed omkring sammensætningen af LFC-kontrolblokken og netelementers tilhørsforhold, jf. art. 141, stk. 2.

64. Det vurderes således at det ændrede forslag lever op til kravene i SO GL art. 141, stk.2.

65. På baggrund af ovenstående er det Forsyningstilsynets samlede vurdering, at det ændrede LFC-blokkforslag af 5. juli 2018, er i overensstemmelse med såvel de materielle som de formelle krav i SO GL, herunder art. 141, stk. 2, hvorfor forslaget herved godkendes, jf. SO GL art. 7, stk. 1, jf. art. 6, stk. 3, litra g, sml. art.141, stk. 2.

OFFENTLIGGØRELSE OG MEDDELELSE

66. Energinet skal herefter offentliggøre det godkendte LFC-blokkforslag på internettet, jf. SO GL art. 8, stk. 1.

67. FSTS offentliggør denne afgørelse på Forsyningstilsynets hjemmeside.

KLAGEVEJLEDNING

Afgørelsen kan i henhold til Elforsyningslovens² § 89, påklages til Energiklagenævnet:

Klagen skal være skriftlig og være kommet frem til klagenævnet inden 4 uger efter modtagelsen af dette brev. Klagen sendes til:

Nævnenes Hus
Energiklagenævnet
Toldboden 2
8800 Viborg
Tlf.: 33 95 57 85
E-mail: ekn@naevneneshus.dk

Energiklagenævnets kontortid kan have betydning for, at klagen er modtaget rettidigt. Læs mere på nævnets hjemmeside, www.ekn.dk, under menuen "Klagebehandling".

² Jf. lovbekendtgørelse nr. 1009 af 27. juni 2018 med senere ændringer

På Energiklagenævnets hjemmeside findes også klagenævnets forretningsorden, der bl.a. indeholder bestemmelser om:

- Hvilke love, der giver klageadgang til nævnet
- Nævnets sammensætning
- Formandens opgaver
- Indgivelse af klage
- Gebyr
- Oplysninger, der indgår i sagen
- afgørelser

Med venlig hilsen

Lukas Lindgreen (FSTS)

Fuldmægtig, cand.jur.

Tlf. 41714312

luli@forsyningstilsynet.dk

BILAG 1

RETSGRUNDLAG

Uddrag af Kommissionens forordning (EU) 2017/1485 af 2. august 2017 om fastsættelse af retningslinjer for drift af elektricitetstransmissionssystemer. (SO GL)

"[...]

Ud fra følgende betragtninger:

(...)

12) En af de vigtigste processer for at opnå driftssikkerhed med et højt niveau af pålidelighed og kvalitet er last-frekvensregulering. Effektiv last-frekvensregulering kan kun opnås, hvis TSO'erne og de DSO'er, der tilslutter reserver, har pligt til at samarbejde om driften af de sammenkoblede transmissionssystemer som én enhed, og hvis det kræves, at leverandørernes produktionsanlæg og leverandørernes forbrugsanlæg opfylder de relevante tekniske minimumskrav.

[...]"

"[...]

Artikel 2

Anvendelsesområde

1. De regler og krav, der fastsættes ved denne forordning, finder anvendelse på følgende BNB'er:

- a) eksisterende og nye produktionsanlæg, som er eller ville blive klassificeret som type B, C og D i overensstemmelse med kriterierne i artikel 5 i Kommissionens forordning (EU) 2016/631 (2)
- b) eksisterende og nye transmissionstilsluttede forbrugsanlæg
- c) eksisterende og nye transmissionstilsluttede lukkede distributionssystemer
- d) eksisterende og nye forbrugsanlæg, lukkede distributionssystemer og tredjeparter, såfremt de leverer efterspørgselsreaktion direkte til TSO'en i henhold til kriterierne i artikel 27 i Kommissionens forordning (EU) 2016/1388 (3)
- e) leverandører af intern specialregulering for produktionsanlæg eller forbrugsanlæg ved hjælp af aggregation og leverandører af reserver af aktiv effekt i henhold til denne forordnings del IV, afsnit 8, og f) eksisterende og nye systemer med højspændings jævnstrøm (i det følgende benævnt »HVDC-systemer«) i overensstemmelse med kriterierne i artikel 3, stk. 1, i Kommissionens forordning (EU) 2016/1447 (1).

2. Denne forordning gælder for alle transmissionssystemer, distributionssystemer og sammenkoblinger i Unionen og regionale sikkerhedskoordinatorer med undtagelse af transmissionssystemer og distributionssystemer eller dele af transmissionssysteme-

merne og distributionssystemerne, der er beliggende på øer i medlemsstater, hvis systemer ikke drives synkront med et af de synkrone områder Kontinentaleuropa (i det følgende benævnt »CE«), Storbritannien (i det følgende benævnt »GB«), Norden, Irland og Nordirland (i det følgende benævnt »IE/NI«) eller De baltiske stater.

3. I medlemsstater, hvor der er mere end én TSO, gælder denne forordning for alle TSO'erne. Hvis en TSO ikke udøver en funktion, der er relevant i henhold til en eller flere forpligtelser i denne forordning, kan medlemsstaterne bestemme, at en TSO's ansvar for at opfylde en eller flere af disse forpligtelser pålægges en eller flere specifikke TSO'er.

4. TSO'erne i Litauen, Letland og Estland er, så længe og for så vidt som deres systemer drives synkront i et synkront område, hvor ikke alle lande er bundet af Unionsretten, fritaget for anvendelsen af bestemmelserne i denne forordnings bilag I, medmindre andet følger af en samarbejdsaftale med tredjelands-TSO'er, som fastsætter grundlaget for deres samarbejde om sikker systemdrift i henhold til artikel 13.

5. Hvis et krav i denne forordning skal fastsættes af en relevant systemoperatør, som ikke er en TSO, kan medlemsstaten fastsætte, at TSO'en i stedet får ansvaret for at fastsætte det eller de pågældende krav.

[...]"

"[...]

Artikel 3

(...)

12) »systemområde for last-frekvensregulering« (LFC-kontrolområde): en del af et synkront område eller et helt synkront område, der fysisk er afgrænset af målepunkter ved samkøringslinjer til andre LFC-kontrolområder, som drives af en eller flere TSO'er, der opfylder kravet om last-frekvensregulering

(...)

18) »systemblok for last-frekvensregulering« (LFC-kontrolblok): en del af et synkront område eller et helt synkront område, der fysisk er afgrænset af målepunkter ved samkøringslinjer til andre LFC-kontrolblokke, som består af et eller flere LFC-kontrolområder, der drives af en eller flere TSO'er, som opfylder kravet om last-frekvensregulering

[...]"

"[...]

Artikel 4

Mål og lovgivningsmæssige aspekter

1. Denne forordning har til formål at:

a) fastlægge fælles krav og principper vedrørende driftssikkerhed

b) fastlægge fælles driftsplanlægningsprincipper for det sammenkoblede system

- c) fastlægge fælles processer og strukturer for last-frekvensregulering
- d) sikre betingelserne for opretholdelse af driftssikkerhed i hele Unionen
- e) sikre betingelserne for opretholdelse af et frekvenskvalitetsniveau for alle synkro-
ne områder i Unionen
- f) fremme koordineringen af systemdrift og driftsplanlægning
- g) sikre og forbedre gennemsigtigheden og pålideligheden af oplysningerne om drift
af transmissionssystemer
- h) bidrage til effektiv drift og udvikling af elektricitetstransmissionssystemet og elek-
tricitetssektoren i Unionen.

2. Når denne forordning anvendes, skal medlemsstaterne, de kompetente myndig-
heder og systemoperatørerne:

- a) anvende proportionalitetsprincippet og princippet om ikke-diskrimination
- b) sikre gennemsigtighed
- c) anvende princippet om optimering mellem den højeste samlede effektivitet og de
laveste samlede omkostninger for alle involverede parter
- d) sikre, at TSO'er så vidt muligt anvender markedsbaserede mekanismer til at sikre
netsikkerheden og -stabiliteten
- e) respektere det ansvar, der er pålagt den relevante TSO med henblik på at sikre
systemsikkerheden, herunder i henhold til kravene i national lovgivning
- f) høre de relevante DSO'er og tage højde for eventuelle virkninger for deres syste-
mer og
- g) tage højde for anerkendte europæiske standarder og tekniske specifikationer.

Artikel 5

Vilkår, betingelser og metoder for TSO'er

1. TSO'erne udarbejder de vilkår og betingelser eller metoder, der er fastlagt ved
denne forordning, og fremsender dem til de kompetente regulerende myndigheder til
godkendelse i henhold til artikel 6, stk. 2 og 3, eller til den enhed, som medlemssta-
ten har udpeget i henhold til artikel 6, stk. 4, inden for de i denne forordning fastsatte
frister.

2. Hvis et forslag til vilkår og betingelser eller metoder, der følger af denne forord-
ning, skal udarbejdes og aftales mellem flere TSO'er, samarbejder de deltagende
TSO'er tæt herom. Med bistand fra ENTSO for elektricitet informerer TSO'er regel-

mæssigt de regulerende myndigheder og agenturet om fremskridtene med udarbejdelsen af disse vilkår, betingelser og metoder.

(...)

7. TSO'er, der træffer afgørelse om forslag til vilkår, betingelser og metoder, jf. artikel 6, stk. 3, der vedrører regioner bestående af højst fem medlemsstater, træffer deres afgørelse ved enstemmighed.

8. Medlemsstaterne tildeles én stemme hver for så vidt angår TSO-afgørelser i henhold til stk. 3 og 4. Hvis der er mere end én TSO i en medlemsstat, fordeler medlemsstaten stemmerettighederne mellem TSO'erne.

9. Hvis TSO'erne ikke fremlægger et forslag vedrørende vilkår, betingelser og metoder for de regulerende myndigheder, jf. artikel 6, stk. 2 og 3, eller for de enheder, der er udpeget af medlemsstaterne, jf. artikel 6, stk. 4, inden de i denne forordning fastsatte frister, fremsender de i stedet de relevante udkast til vilkår, betingelser og metoder til de kompetente regulerende myndigheder og agenturet og redegør for, hvorfor der ikke kan opnås enighed. Agenturet underretter Kommissionen og undersøger i samarbejde med de kompetente regulerende myndigheder og på Kommissionens anmodning årsagerne til den manglende fremlæggelse af forslag og underretter Kommissionen herom. Kommissionen træffer de foranstaltninger, der er nødvendige, for at de krævede vilkår og betingelser eller metoder kan vedtages senest fire måneder efter modtagelsen af agenturets underretninger.

[...]"

"[...]

Artikel 6

Godkendelse af vilkår, betingelser og metoder for TSO'er

1. De enkelte regulerende myndigheder er ansvarlige for godkendelsen af de vilkår, betingelser og metoder, som TSO'er udarbejder i henhold til stk. 2 og 3. Den enhed, der udpeges af medlemsstaten, godkender de vilkår og betingelser eller metoder, som TSO'er har udarbejdet, jf. stk. 4. Den udpegede enhed er den regulerende myndighed, medmindre medlemsstaten fastsætter andet.

(...)

3. Forslagene til følgende vilkår og betingelser eller metoder godkendes af alle regulerende myndigheder i den berørte region, og en medlemsstat kan indgive en udtalelse til den berørte regulerende myndighed:

(...)

g) fælles forslag for hvert synkront område til fastlæggelse af LFC-kontrolblokke i henhold til artikel 141, stk. 2.

(...)

6. Forslaget til vilkår og betingelser eller metoder skal omfatte et forslag til tidsrammen for gennemførelsen af disse og en beskrivelse af deres forventede betydning for målene i denne forordning. Forslag til vilkår og betingelser eller metoder, der skal

godkendes af flere eller alle regulerende myndigheder, fremlægges for agenturet, samtidig med at de fremlægges for de regulerende myndigheder. På anmodning fra de kompetente regulerende myndigheder afgiver agenturet inden for tre måneder en udtalelse om forslagene til vilkår og betingelser eller metoder.

7. Hvor godkendelsen af vilkår og betingelser eller metoder kræver, at mere end én regulerende myndighed træffer en afgørelse, rådfører de kompetente regulerende myndigheder sig med hinanden og koordinerer og samarbejder med henblik på at nå til enighed. Hvis agenturet afgiver en udtalelse, skal den kompetente regulerende myndighed tage denne udtalelse i betragtning. De regulerende myndigheder træffer afgørelse om de fremlagte vilkår, betingelser og metoder, jf. stk. 2 og 3, senest seks måneder efter, at de, eller i givet fald den sidste berørte regulerende myndighed, har modtaget de omhandlede vilkår, betingelser og metoder.

[...]"

"[...]

Artikel 7

Ændring af vilkår, betingelser og metoder for TSO'er

1. Hvis en eller flere regulerende myndigheder kræver en ændring for at kunne godkende de vilkår, betingelser og metoder, der er stillet forslag om i henhold til artikel 6, stk. 2 og 3, fremlægger de relevante TSO'er senest to måneder efter de regulerende myndigheders krav et ændret forslag til vilkår, betingelser og metoder til godkendelse. De kompetente regulerende myndigheder træffer afgørelse om de ændrede vilkår og betingelser eller metoder senest to måneder efter fremlæggelsen.

[...]"

"[...]

Artikel 8

Offentliggørelse på internettet

1. De TSO'er, der er ansvarlige for at angive de i denne forordning omhandlede vilkår, betingelser og metoder, offentliggør dem på internettet, når de kompetente regulerende myndigheder har godkendt dem, eller, hvis en sådan godkendelse ikke er påkrævet, når de er angivet, medmindre sådanne oplysninger anses som værende fortrolige i henhold til artikel 12.

[...]"

"[...]

Artikel 11

Høringer

1. TSO'er, der er ansvarlige for at fremlægge forslag til vilkår, betingelser og metoder eller ændringer heraf i henhold til denne forordning, hører interesseparterne, herunder de relevante myndigheder i hver medlemsstat, om udkastene til forslag til vilkår, betingelser og metoder, der er anført i artikel 6, stk. 2 og 3. Høringen løber over en periode på mindst en måned.

2. Forslag til vilkår, betingelser og metoder, der fremlægges af TSO'er på EU-plan, offentliggøres og sendes i høring på EU-plan. Forslag, der fremlægges af TSO'er på regionalt plan, sendes som minimum i høring på regionalt plan. Parter, der fremlægger forslag på bilateralt eller multilateralt plan, hører som minimum de berørte medlemsstater.

3. TSO'er, der er ansvarlige for at udarbejde et forslag til vilkår, betingelser og metoder, tager behørigt hensyn til de synspunkter, som interesseparterne fremsætter i forbindelse med høringerne, inden forslaget fremlægges til godkendelse for de regulerende myndigheder. I alle tilfælde udarbejdes en solid begrundelse for at indarbejde eller ikke at indarbejde interesseparternes synspunkter i forslaget, som vedlægges forslaget og offentliggøres inden for rimelig tid inden eller samtidig med offentliggørelsen af forslaget til vilkår, betingelser og metoder.

[...]"

"[...]

Artikel 141

Struktur for procesansvar

1. Når strukturen for procesansvar fastlægges, tager alle TSO'er i et synkront område som minimum hensyn til følgende kriterier:

- a) det synkrone områdes størrelse, samlede inerti og syntetiske inerti
- b) netstruktur og/eller nettopologi og
- c) forbrugs-, produktions- og HVDC-adfærd.

2. Senest fire måneder efter denne forordnings ikrafttræden udarbejder alle TSO'er i fællesskab et fælles forslag vedrørende fastlæggelsen af LFC-kontrolblokkene, som overholder følgende krav:

- a) et overvågningsområde svarer til eller er en del af kun ét LFC-kontrolområde
- b) et LFC-kontrolområde svarer til eller er en del af kun én LFC-kontrolblok
- c) en LFC-kontrolblok svarer til eller er en del af kun ét synkront område, og
- d) hvert netelement er en del af kun ét overvågningsområde, kun ét LFC-kontrolområde og kun én LFC-kontrolblok.

3. Alle TSO'er i et overvågningsområde beregner løbende og overvåger i realtid udvekslingen af aktiv effekt i overvågningsområdet.

4. Alle TSO'er i hvert LFC-kontrolområde skal:

- a) løbende overvåge reguleringsfejl ved frekvensgenoprettelse af LFC-kontrolområdet

- b) implementere og gennemføre en FRP for LFC-kontrolområdet
- c) træffe foranstaltninger for at opfylde LFC-kontrolområdets målparametre for reguleringsfejl ved frekvensgenoprettelse som fastlagt i artikel 128 og
- d) have ret til at implementere en eller flere af de processer, der er omhandlet i artikel 140, stk. 2.

5. Alle TSO'er i hver LFC-kontrolblok skal:

- a) træffe foranstaltninger for at opfylde LFC-kontrolblokkens målparametre for reguleringsfejl ved frekvensgenoprettelse som fastlagt i artikel 128 og
- b) overholde reglerne for dimensionering af FRR i henhold til artikel 157 og reglerne for dimensionering af RR i henhold til artikel 160.

6. Alle TSO'er i hvert synkront område skal:

- a) implementere og gennemføre en FCP for LFC-kontrolområdet
- b) overholde reglerne for dimensionering af FCR i henhold til artikel 153 og
- c) træffe foranstaltninger for at opfylde målparametrene for frekvenskvalitet i henhold til artikel 127.

(...)

11. Alle TSO'er i to eller flere LFC-kontrolområder, der er forbundet af sammenkoblinger, har ret til at danne en LFC-kontrolblok, hvis de krav vedrørende LFC-kontrolblokken fastsat i stk. 5 er opfyldt.

[...]"

Uddrag af lovbekendtgørelse nr. 1009 af 27. juni 2018 om elforsyning:

"[...]

§ 89. ... Med de indskrænkninger, der følger af Europa-Kommissionens beføjelser, behandler Energiklagenævnet klager over afgørelser truffet af energi-, forsynings- og klimaministeren eller Forsyningstilsynet efter bestemmelser indeholdt i eller udstedt i medfør af Europa-Parlamentets og Rådets forordning om betingelserne for netadgang i forbindelse med grænseoverskridende elektricitetsudveksling.

[...]"